

Helsingin käräjäoikeudelle

30.11.2023

helsinki.ko@oikeus.fi

Kantaja:

Mika Vauhkala

Puolesta,

OTM, lupalakimies Aki Nummelin

Prosessiosoite: aki.nummelin@gmail.com / puh. 0400432428

Vastaaja:

Fazer-konserni

Vastaaja:

Suomen valtio

LAUSUMA YHTEENVEDOSTA JA TODISTELUSTA

Asia:

L 706/2022/1504

Lausuma

EIT:n tapaus *I.B. v Kreikka*

Yhteenvedosta on jäänyt puuttumaan eräs keskeisimmistä oikeuslähteistämme, EIT:n tapaus *I.B. v Kreikka* (2013), josta lausimme 26.5. toimittamassamme lausunnossa.

Väitimme 26.5.2023 antamassamme lausumassa, että Vauhkalaa on estetty pääsemästä kahvilaan vain siksi, että hänellä ei ole ollut voimassa olevaa koronapassia, ja että tämä oli kuitenkin Euroopan ihmisoikeussopimuksen (EIS) 14 artiklassa tarkoitettua syrjintää luettuna yhdessä 8 artiklassa turvatun yksityiselämän suojan kanssa. Kahvilaan pääsyn estäminen on ollut syrjintää myös EIS:n 12. lisäpöytäkirjan 1 artiklan nojalla.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tapauksessa *I.B. v. Kreikka* (2013) oli kyse HIV-positiivisen valittajan irtisanomisesta pian taudinmäärityksen jälkeen. Valittajan korvausvaatimukset menestyivät osittain alioikeuksissa, mutta maan ylin tuomioistuin hylkäsi vaatimukset suppein perustein ja käyttäen taudin tarttuvuudesta ilmeisen virheellistä premissiä. EIT:n mukaan menettely merkitsi Euroopan ihmisoikeussopimuksen 14 artiklassa tarkoitettua syrjintää suhteessa 8 artiklassa turvattuun yksityiselämän suojaan.

Nyt kanteen kohteena oleva tapaus on hyvin samanlainen kuin mainittu EIT:n tapaus, sillä koronapassin käyttöönotto on perustunut covid-19:n tarttuvuudesta vallinneisiin ilmeisen virheellisiin premisseihin: EIT:n tapauksen kohteena olleen irtisanomisen hetkellä oli laajasti tiedossa, että HIV:n kantaja ei tartuta HI-virusta normaalissa kanssakäymisessä ihmiseltä toiselle, ja samoin oli jo koronapassilainsäädäntöä valmistellessa laajasti tiedossa, että koronapassittomat henkilöt eivät tartuta SARS-CoV-2-virusta normaalissa kanssakäymisessä ihmiseltä toiselle eri tavalla kuin koronapassilliset henkilöt.

EIS 14 artikla velvoittaa Suomen valtiota huolehtimaan, että Suomessa ei tapahdu minkäänlaista syrjintää yksityiselämän suojan piiriin kuuluviin asioihin liittyvistä syistä. Terveystietojen on katsottu kuuluvan Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan turvaamaan yksityiselämän suojan ydinalueeseen (kts. esim. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisut *I v. Suomi* (2008), kohta 35 ja *Avilkina ja muut v. Venäjä* (2013), kohta 30). Samoin yksityiselämän suojan piiriin on katsottu kuuluvaksi myös ruumiillinen ja psyykinen koskemattomuus sekä itsemääräämisoikeus (*I.B. v. Kreikka*, kohta 67).

Kantajaa syrjittiin Fazerin kahvilassa siksi, että hänellä ei ollut voimassa olevaa koronapassia, eli häntä syrjittiin hänen yksityiselämänsä piiriin kuuluvien terveystietojensa perusteella. EIS 8 artiklan mukaan viranomaiset saavat puuttua yksityiselämän suojaan vain, kun laki sen sallii ja se on välttämätöntä demokraattisessa yhteiskunnassa kansallisen ja yleisen turvallisuuden tai maan taloudellisen hyvinvoinnin vuoksi, tai epäjärjestyksen tai rikollisuuden estämiseksi, terveyden tai moraalin suojaamiseksi, tai muiden henkilöiden oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi. Kantajan yksityisyydensuojaan puuttuminen ei kuitenkaan ollut välttämätöntä minkään mainittujen tarkoitusten suojaamiseksi, sillä koronapassilainsäädännön tarkoitus oli lähinnä estää koronatartuntojen leviämistä ihmisten kokoontumisissa (HE 131/2021 vp, s. 19), mutta kuten todistelustamme käy selvästi ilmi, oli jo koronapassilainsäädäntöä valmistellessa selvää, etteivät koronarokote ja koronapassi todellisuudessa ehkäisseet koronaviruksen leviämistä joko ollenkaan tai ainakaan merkittävässä määrin. Siten tapauksessa on loukattu EIS 8 artiklaa, sillä kantajan yksityiselämän suojaan on puututtu ilman minkään EIS 8 artiklassa listatun välttämättömän syyn

olemassaoloa. Koronapassivaatimus ei luultavasti olisi ollut lainvastaisella tavalla syrjivä, jos sen käyttäminen olisi todellisuudessa estänyt tartuntojen leviämistä, mutta jo koronapassilainsäädäntöä valmistellessa oli laajassa tiedossa, että tämä toive sen ehkäisevästä vaikutuksesta tartuntojen leviämiseen ei toteutunut.

Tapauksen *I.B. v Kreikka* perusteluissa viitataan Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen päätöslauselmaan, jossa yleiskokous kehottaa jäsenvaltioiden parlamentteja ja hallituksia suojelemaan HIV:tä kantavia ihmisiä kaikenlaiselta syrjinnältä sekä julkisella että yksityisellä sektorilla (kohta 34). Parlamentaarinen yleiskokous on antanut koronarokotteisiin ja koronapassiin liittyen hyvin samankaltaisen päätöslauselman 2361 (2021) (saatavilla: <https://pace.coe.int/en/files/29004/html>), jossa se esitti Euroopan neuvoston jäsenvaltioille ja Euroopan Unionille vaatimuksia koronarokotteisiin ja niiden käyttöönottoon liittyen tammikuussa 2021.

Em. päätöslauselman 2361 (2021) kohdassa 7.3.2 yleiskokous edellyttää, että kukaan ei saa joutua syrjityksi rokottamattomuutensa vuoksi, riippumatta siitä johtuuko rokottamattomuus mahdollisista terveydellisistä riskeistä tai vain haluttomuudesta rokottautua (*”ensure that no one is discriminated against for not having been vaccinated, due to possible health risks or not wanting to be vaccinated”*). Kohdassa 7.3.1 yleiskokous edellyttää, että kukaan ei saisi joutua poliittisen, sosiaalisen tai muunlaisen paineen alaiseksi rokottautua, jos he eivät itse halua rokottautua (*”ensure that [...] no one is under political, social or other pressure to be vaccinated if they do not wish to do so”*). Suomen valtio ei onnistunut toteuttamaan yleisistunnon esittämää vaatimusta siitä, että rokottamattomat ja siten koronapassittomat eivät saisi joutua syrjityiksi, sillä valtio mahdollisti vanhentuneeseen ja ilmeisen virheelliseen tietoon perustuvalla lainsäädännöllä rokottamattomien ja koronapassittomien ihmisten syrjinnän mm. ravintoloissa. Valtio myös tosiasiallisesti asetti kansalaiset poliittisen, sosiaalisen ja taloudellisen paineen alle rokottautua, kuten Muukkosen artikkelista käy ilmi.

Vaikka Euroopan neuvoston yleisistunnon päätöslauselmilla ei ole juridista velvoittavuutta, voidaan niiden katsoa kuitenkin antavan merkittäviä tulkintasuosituksia ja suuntaviivoja niin jäsenvaltioille, EU:lle kuin myös EIT:lle niiden käytännön työssä. Päätöslauselmien merkittävyttä oikeuslähteenä kuvaa jo se, että EIT viittaa niihin useiden ratkaisujensa perusteluissa, kuten tapauksessa *I.B. v Kreikka*. Toisaalta EIT perusti ratkaisunsa tieteelliseen tietoon HIV:n tartumisesta; kuten EIT teki, myös Helsingin käräjäoikeuden tulee perustaa ratkaisunsa kanteen kohteena olevan tapahtuman hetkellä vallinneeseen ajankohtaiseen tieteelliseen tietoon koronaviruksen tartumisesta ja muista olennaisista lääketieteellisistä seikoista, jota esittelemme todistelussamme.

Yritys sopia asia valtion kanssa

Yhteenvedosta puuttuu maininta siitä, että olemme yrittäneet sopia väitetyn EIS:n loukkauksen valtiokonttorin kanssa jo joulukuussa 2021. Mainitsimme tästä lausumassamme 17.10.2023. Lisäksi tähän liittyviä todisteita 29) ja 30) ei mainita yhteenvedossa.

Tarkennus vaatimukseen korvauksesta

Toteamme varmuuden vuoksi tarkennuksena, että vaadimme Suomen valtiolta korvausta EIS 13 artiklan nojalla, perusteenamme se, että valtio on mahdollistamalla Vauhkalan terveydentilaan ja vakaumukseen perustuvan syrjinnän rikkonut EIS 8 artiklaa luettuna yhdessä 14 artiklan kanssa sekä EIS 12. lisäpöytäkirjan 1 artiklaa.

Kuluttajansuojalain rikkomista koskevat väitteet

Vedämme pois aiemmin esittämämme väitteet, joiden mukaan tapauksessa olisi rikottu kuluttajansuojalain säännöksiä.

Uudet kirjalliset todisteet

Uudella todisteella numero 31) todistamme, että rokottamattomien sulkeminen koronapassilainsäädännön avulla monien tapahtumien ja ravintolailtojen ulkopuolelle ei perustunut sen hetkiseen tieteelliseen tietoon.

Uudella todisteella numero 32) todistamme, että koronarokotteiden ainoa hyväksytty käyttötarkoitus on rokotetun yksilön suojaaminen, ja ei esimerkiksi tartuntojen leviämisen estäminen.

Uusi asiantuntijalausunto

Esitämme uutena asiantuntijalausuntona englantilaisen kardiologi Aseem Malhotran asiantuntijalausunnon. Englanninkielisestä lausunnosta on teetetty virallinen suomenkielinen käännös.

Liitämme mukaan suomennoksen sveitsiläisen kansanterveystieteiden tohtori Astrid Stuckelbergerin lausunnosta, jonka olemme toimittaneet englanninkielisenä jo aiemmin. Englanninkielisestä lausunnosta on teetetty virallinen suomenkielinen käännös.

Valtion lausumasta editiovaatimukseen

Uskomme valtion lausuman siitä, että valtioneuvoston sisäisiä asiakirjoja koronapassilainsäädännön valmisteluun liittyen ei ole olemassa tai että se on tukeutunut ainoastaan THL:een ja sen julkisista lähteistä saataviin lausuntoihin. Tämä sisäisten asiakirjojen puuttuminen osoittaa kantajan mielestä sitä, että valtio ei ole arvioinut terveiden koronarokottamattomien, eikä uskonnollisista syistä koronarokotteista ja koronapassista kieltäytyneiden oikeudellista asemaa, eikä ole edes aikonut arvioida heidän asemaansa. Nähdäksemme tämä osoittaa, että kanne on vahvalla perustalla ja koska koronapassilainsäädäntö on ilmeisessä ristiriidassa perustuslain kanssa perustuslain 106 §:n tarkoittamalla tavalla, tulee tuomioistuimen soveltaa ensisijaisesti perustuslakia käsiteltävänä olevassa asiassa.

Valtion vaatimuksesta velvoittaa Nummelin yhteisvastuulliseen kuluvastuuseen

Valtio on vaatinut, että Vauhkalan asiamies Nummelin veloitetaan yhteisvastuullisesti kantajan kanssa kuluvastuuseen valtiolle asiasta aiheutuvista oikeudenkäyntikuluista oikeudenkäymiskaaren 21:6 §:n nojalla siltä osin, kun kanne on kohdistettu Euroopan ihmisoikeussopimuksen väitettyyn rikkomiseen perustuvaan kantajan vaatimukseen. Esitetyillä perusteilla ajettuna kanne ei voisi valtion mukaan johtaa vaadittuun lopputulokseen, miltä osin kanne olisi asiamiehen tietien perusteeton. Tämä valtion vaatimus perustuu väitteisiin, joista olemme kuitenkin jo luopuneet 17.10.2023 antamassamme lausumassa (kts. esim. yhteenvedon s. 12 yhteisvastuullistamisen vaatimuksesta, sekä sivut 17, 18 ja 19 kanteesta luopumisesta mainituilta osin). Valtion vaatimus on siten selvästi perusteeton.

Uudet kirjalliset todisteet

Todiste 31) Helsingin Sanomien 1.4.2023 julkaistu artikkeli ”Koronan jälkipyykki”, pdf-tiedosto, erityisesti s. 10.

Teema: THL:n ylilääkäri Hanna Nohynekkin mukaan:

- a) rokottamattomien sulkeminen koronapassilainsäädännön avulla monien tapahtumien ja ravintolailtojen ulkopuolelle ei perustunut sen hetkiseen tieteelliseen tietoon;
- b) koronarokotteiden kykyä estää tartunnan leviämistä ei alkuvaiheessa tutkittu, ja myöhemmissä tutkimuksissakin havaittiin pieni tällainen vaikutus.

Todiste 32) Euroopan lääkevirasto EMA:n 18.11.2023 antama lausunto

Teema: EMA:n mukaan ehdollisella myyntiluvalla käytössä olleiden koronarokotteiden ainoa hyväksytty käyttötarkoitus on rokotetun yksilön suojaaminen, ja ei esimerkiksi tartuntojen leviämisen estäminen.

Uusi asiantuntijalausunto

Aseem Malhotra MD, kardiologi, Englanti

Teema: tiedeyhteisö tiesi viimeistään joulukuussa 2021, että:

- a) koronarokotteet eivät estäneet sairastumista koronan vakavaan tautimuotoon eivätkä koronaviruksen tartuttamista toisiin ihmisiin;
- b) koronarokotteet voivat aiheuttaa vaikean vamman tai jopa kuoleman;
- c) rokotteen aiheuttamien vakavien haittatapahtumien riski oli suurempi kuin koronataudin aiheuttaman sairaalahoitoon joutumisen riski.

Aiemmin toimitetun Stuckelbergerin englanninkielisen lausunnon osalta toimitamme ohessa suomennoksen.

Kunnioittavasti,

Aki Nummelin

OTM, lupalakimies